

<p><b>فصل : چهارم</b> (اقتصاد در خانواده) درس: سیزدهم نام طراح: محمود یعقوبی</p>	<p><b>به نام خدا</b> معاونت آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش دفتر آموزش متوسطه نظری دبیرخانه راهبری کشوری اقتصاد تولید شده در استان خراسان جنوبی</p>	<p><b>محتوای نوشتاری</b> کتاب: اقتصاد سال تحصیلی: ۱۴۰۱-۱۴۰۰</p>
--	--	---

### عنوان درس : تصمیم گیری درمخارج

**کسی که مدبرانه و هوشمندانه خرید می کند و قیمت ها و محصولات را ارزیابی می کند می تواند با صرفه جویی، کالاها و خدمات با کیفیت تری تهیه کند.**

**کالاهایی را که برای خرید انتخاب می کنیم با داشتن معیار بایکدیگر مقایسه کنیم و هوشمندانه انتخاب کنیم، برنامه بودجه ای خود را با برنامه خرید خود، انطباق دهیم.**

### نقشه راه

#### «مهارت خرید»

۱- با ذکر یک مثال توضیح دهید که چگونه داشتن مهارت مدیریت مخارج و خرید، می تواند باعث صرفه جویی و پس انداز در منابع مالی گردد؟

فرض کنید دو فروشگاه در نزدیکی مدرسه شما وجود دارد که هر روز از آنها خوراکی می خرید. سایر غذاهای این دو فروشگاه هر دو با یک کیفیت مساوی هستند. فقط یکی از آنها کیک و کلوچه مخصوصش را ۵۰۰ تومان گران تر می دهد. با اینکه خرید کیک و کلوچه یک خرید بزرگ محسوب نمی شود و معمولاً اهمیتی به آن نمی دهیم، اما اگر به مدت سه سال هر روز در مدرسه کیک بخورید، با خرید کیک ارزان تر حدود ۴۰۰ هزار تومان صرفه جویی خواهید کرد!

یعنی به سادگی با داشتن یک خرید هوشمندانه در حد کیک و کلوچه، می توانید پول اضافی برای خرید چند سی دی، یک جفت کفش ورزشی یا شلوار جین یا شاید چند بازی رایانه ای جمع کنید.

**مهارت مدیریت مخارج و خرید** از جمله مهارت هایی است که برخی افراد در سنین بزرگسالی نیز ندارند و برای کوچک ترین خرید بسیار تردید می کنند و حتی بعد از خرید هم پشیمان می شوند!



#### « خرید هوشمندانه »

۲- خرید باید ..... و ..... باشد.

آگاهانه و هوشمندانه

۳- آیا همه خریدهای انسان آگاهانه و هوشمندانه<sup>۱</sup> صورت می گیرد؟ مثال بزنید.

خرید باید آگاهانه و هوشمندانه باشد؛ ولی همه خریدهای ما این گونه نخواهد بود. خریدهای ما گاهی از روی هوس است، بدون فکر و از روی احساسات آنی تصمیم به خرید می گیریم و البته بعد از آن هم پشیمان می شویم! مثل اینکه وقتی در راه برگشت

از مدرسه، چون خیلی گرسنه ایم با اینکه در خانه مادر برایمان غذای سالم و خوشمزه ای آماده کرده، نمی توانیم جلوی خودمان را بگیریم و خیلی زود همه پول های توی جیبمان را به هله هوله تبدیل می کنیم!



#### ۴- برای خرید هوشمندانه به چه نکته مهمی باید توجه کنیم؟

به این نکته توجه داشته باشید که شما اکنون به عنوان عضوی از یک خانواده و عضو یک جامعه در حال خرید کردن هستید. اگر به فکر رونق و پیشرفت اقتصادی خود هستید، این پیشرفت اقتصادی در گرو پیشرفت خانواده و جامعه شماست. برای خرید هوشمندانه، مراقب باشید که نقش اجتماعی خود را در میدان اقتصاد فراموش نکنید.

#### ۵- برای خرید هوشمندانه چه مراحل را باید انجام دهیم؟

مشکل و مسئله خودتان را دقیق مشخص کنید. دقیقاً به چه چیزی نیاز دارید؟ بررسی کنید که آیا آنچه می خواهید، نیاز است یا خواسته و از چه راه هایی می شود آن را برطرف کرد. آیا اصلاً راهی غیر از خرید کردن هم دارد؟

مشخص کنید که به چه میزان قرار است هزینه کنید.

مشخص کنید که چه گزینه هایی در سطح پولی که شما می خواهید هزینه کنید، وجود دارد (برای این کار می توانید از وبسایت ها و فروشگاه های اینترنتی استفاده کنید. موارد را در لیستی یادداشت کنید.)

آن ویژگی هایی از کالای هدف را که بیشتر برایتان مهم است مشخص کنید (در سه دسته ویژگی هایی که می خواهید حتماً در کالای هدف باشد، آنهایی که اگر باشد بهتر است و در نهایت آنهایی که اصلاً نمی خواهید باشد.)

با استفاده از جدولی که در قسمت خرید مقایسه ای مشخص شده است، گزینه ها را بررسی کنید.

انتخاب کنید و بخرید!

### « خرید مقایسه ای »

#### ۶- منظور از خرید مقایسه ای چیست؟

منظور از خرید مقایسه ای، فرایند بررسی قیمت ها و ویژگی های محصولات مشابه قبل از تصمیم گیری برای خرید است.

#### ۷- برای کدام نوع از کالاها، خرید هوشمندانه الزامی است؟

برای **کالای گران تر و پیچیده تر**، نیاز بیشتری به خرید هوشمندانه وجود دارد تا گزینه های مختلف را قبل از انتخاب با هم مقایسه کنید.

۸- در خرید مقایسه ای لازم است چه عواملی در نظر گرفته شود؟

در خرید مقایسه ای لازم است عوامل مختلفی از قبیل **تفاوت در ویژگی ها، اندازه ها، کیفیت محصول، هویت محصول، عملکرد آن، قیمت و خدمات پس از فروش** و... در نظر گرفته شود.

انتخاب را به گونه ای انجام دهید که اقتصاد شما، خانواده و جامعه، بیشترین منفعت و کمترین هزینه را ببرد.



۹- مراحل خرید مقایسه ای را به ترتیب نام ببرید و توضیح دهید.

شامل بیان اینکه واقعاً برای رفع چه مشکل یا حل چه مسئله ای نیاز به خرید و مصرف دارید؛ مثلاً برخی افراد بدون دانستن عکاسی برای خرید دوربین حرفه ای برنامه ریزی می کنند. این خرید مناسبی برای آنها نیست بلکه برای این کار یک دوربین ساده نیز کافی است.	<b>اول:</b> <b>تعریف مسئله</b>
شامل مواردی که می تواند مشکل را رفع یا مسئله را حل کند.	<b>دوم:</b> <b>فهرست گزینه ها</b>
معیارهایی که عملاً برای افراد هنگام انتخاب مهم است؛ مثلاً در خرید یخچال جادار بودن، مصرف انرژی، سهولت تعمیرات و زیبایی ظاهری و نیز ایرانی بودن محصول برای خرید مهم است.	<b>سوم:</b> <b>تعیین معیارها</b>
شامل سنجش گزینه ها بر اساس معیارهای مختلف که اغلب بر اساس جدول زیر انجام می شود.	<b>چهارم:</b> <b>ارزیابی</b>
انتخاب گزینه نهایی	<b>پنجم:</b> <b>تصمیم گیری</b>

جدول خرید مقایسه ای

....	معیار دوم	معیار اول	
			گزینه اول
			گزینه دوم
			گزینه سوم
			گزینه چهارم

۱۰- مزایا و منافع خرید مقایسه ای را نام ببرید.



- شما می توانید بخشی از پول خود را **پس انداز** کنید؛ زیرا در صورت مقایسه درست معمولاً هزینه کمتری پرداخت می شود.
- با خرید مقایسه ای، **ویژگی ها یا ارزش بیشتری را با همان مقدار پول دریافت می کنید.**
- با خرید مقایسه ای **محصولی با کیفیت و با عملکرد بهتر** می خرید.
- با خرید مقایسه ای درباره گزینه هایی از آن کالا که **قبلاً از آنها مطلع نبودید، آگاه می شوید.**
- با خرید مقایسه ای، نسبت به خرج کردن پول خود **احساس آرامش بیشتری** می کنید.



#### ۱۱- معایب خرید مقایسه ای را نام ببرید.

- خرید مقایسه ای **زمان بر است** این زمان را می توانستید برای کسب درآمد، انجام کارهای سرگرم کننده یا رسیدگی به خانواده صرف کنید.
- ممکن است خرید **مقایسه ای هزینه بر باشد**، مانند هزینه هایی که برای تماس تلفنی یا سوخت خودرو برای بازدید از فروشگاه های مختلف صرف می کنید.
- ممکن است **پس انداز حاصل از خرید مقایسه ای**، به ویژه برای اقلام با قیمت پایین، کمتر از هزینه های زمان، بنزین یا سایر هزینه های دیگر برای کسب اطلاعات باشد.

### « روش های فروش »

۱۲- فروشندگان از چه روش ها و فنون مختلفی، همچون تبلیغات کاذب، بزرگ نمایی، قسم خوردن، ارائه اطلاعات نادرست و... برای تحریک و تشویق خریداران به خرید کالا و خدمات استفاده می کنند. آشنایی با این فنون می تواند به تصمیم گیری درست در خرید کمک کند.

### « الگوی خرج کردن »

۱۳- داشتن ..... در انتخاب های اقتصادی و از جمله در خرج کردن، یک ضرورت است.  
اصل والگو

۱۴- داشتن الگوی خرج کردن بیانگر چیست؟

داشتن الگویی برای خرج کردن، علاوه بر آنکه نشان دهنده شخصیت منطقی و عقلانی شماست، به شما در برنامه ریزی اقتصادی نیز کمک می کند.

۱۵- چه افرادی نمی توانند الگویی مشخص برای خرج کردن داشته باشند؟

معمولاً انسان هایی که از روی **هوس تصمیم می گیرند و زندگی هوس بازانه ای دارند**، نمی توانند به الگویی مشخص برای خرج کردن دست یابند و همواره در زندگی خود با مشکلاتی دست به گریبان اند.

۱۶- قناعت و ساده زیستی چه پیامدی در زندگی انسان دارد؟

قناعت داشتن و ساده زیستی به شما کمک می کند تا هم بخشی از درآمد خود را برای مصارف مهم تر پس انداز کنید و هم با آرامش روحی و روانی، انتخاب اقتصادی مناسبی را در زندگی تجربه کنید.

داشتن یک زندگی ساده و همراه با قناعت، روح انسان را آرام می کند و چشمه های شادی را در قلب ما می جوشاند.

۱۷- مسئله مصرف گرایی و مخارج تجملی که اقتصاددانان و جامعه شناسان مطرح می کنند را توضیح دهید.

برخی اقتصاددانان و جامعه شناسان، از بیماری ای به نام مصرف گرایی و مخارج تجملی سخن می گویند. آنها معتقدند گروه زیادی از مردم آرامش و لذت را در خرج کردن و استفاده بیشتر از کالاها و حتی به رخ کشیدن آن می بینند. اما افرادی که چنین روحیه ای دارند، معمولاً در زندگی کمتر به آرامش می رسند. فراموش نکنید، همیشه کسی هست که بیشتر از شما دارد و بیشتر از شما از امکانات استفاده می کند. اگر بخواهید با او در میزان خرج کردن و مصرف کردن رقابت کنید، همواره در رنج نرسیدن باقی می مانید.

### ۱۸- باذکر یک مثال تاثیر حرص و طمع بر زندگی انسان را توضیح دهید.

در حکایت های قدیمی آمده است که روزی شبلی به مسجد رفت تا نماز بخواند، در آن مسجد کودکان مشغول کتابت بودند. وقت نان خوردن آنها بود و با هم نان می خوردند. دو کودک، نزدیک شبلی نشسته بودند. یکی پسر ثروتمندی بود و دیگری فرزند فقیری. پسر ثروتمند مقداری حلوا داشت و پسر فقیر، مقداری نان خشک. پسر ثروتمند حلوا می خورد و پسر فقیر از او حلوا می خواست. پسر ثروتمند به پسر فقیر گفت: اگر حلوا می خواهی، باید سگ من باشی و او قبول کرد. پسر ثروتمند گفت: پس صدای سگ درآور! آن بیچاره، صدای سگ در آورد و او مقداری حلوا پیش پسر فقیر انداخت. این کار چند بار تکرار شد. شبلی به آنها نگاه می کرد و می گریست!

مردان از او پرسیدند: برای چه گریانی؟ گفت: نگاه کنید که طمع چه بر سر مردم می آورد! اگر آن پسر فقیر به همان نان خشک قناعت می کرد و به حلوی آن پسر طمع نمی ورزید، هرگز سگ فردی همانند خود نمی شد. داشتن یک زندگی ساده و همراه با قناعت، روح انسان را آرام می کند و چشمه های شادی را در قلب ما می جوشاند.

### ۱۹- امیرالمؤمنین علی علیه السلام درباره قناعت چه می فرمایند؟

کسی که به دنبال آرامش است، قناعت ورزد.

### ۲۰- قناعت به چه معناست؟

قناعت به معنای تلاش نکردن در راه توسعه اقتصادی زندگی نیست؛ بلکه به معنای **ترک حرص و طمع و رضایت درونی از نعمت هایی است که خداوند در اختیارمان قرار داده است.**



### « مصرف مسئولانه »

### ۲۱- سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد چه نام دارد؟

**فائو**

۲۲- براساس گزارش فائوسالانه چه میزان از موادغذایی تولیدشده برای مصرف انسان در جهان دورریخته می شود؟  
براساس گزارش فائو - سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد - **سالیانه حدود ۱/۳ میلیارد تن از موادغذایی** تولید شده برای مصرف انسان در جهان دور ریخته می شود. این مقدار، یک سوم کل محصول غلات جهان را شامل می شود.

### ۲۳- وضعیت اتلاف موادغذایی در کشور ما چگونه است؟

بعضی گزارش ها نشان از آن دارد که در ایران اتلاف موادغذایی بسیار فراتر از متوسط جهانی است. سالانه ده ها هزار قلم کالا در حجم های متفاوت تولید می شود و به مصرف خانواده ها می رسد. با مشاهده رفتار مصرفی افراد جامعه و ملاحظه ویژگی، کیفیت و نوع کالاها، می توان گفت همه ساله بخشی از کالاهای تولید شده بدون بهره برداری صحیح تلف می شوند.

۲۴- اتلاف به چه معناست؟

**دورریختن و هدر دادن منابع**

۲۵- اگر مفهوم اتلاف را به معنای دورریختن و هدر دادن منابع در نظر بگیریم، «.....» مفهومی عام تر از اتلاف است.

**اسراف**

۲۶- اسراف به چه معناست؟ مثال بزنید.

اگر مفهوم اتلاف را به معنای دورریختن و هدر دادن منابع در نظر بگیریم، «اسراف» مفهومی عام تر از اتلاف است. **بلااستفاده گذاشتن اموال، مصرف بیجا، مصرف در معصیت و مصرف فراتر از سطح زندگی عمومی یا فراتر از توان مالی و یا عدم رعایت اولویت در به کارگیری سرمایه های شخصی و ملی**، از جمله موارد اسراف است.

**مثال:** فرض کنید در یک روز بارانی، باغچه خود را آبیاری می کنید و یا برای انجام محاسبات ساده، به جای ماشین حساب، یک دستگاه رایانه خریداری می کنید! همه اینها اسراف محسوب می شود.

۲۷- معنای دقیق واژه مصرف چیست؟ مثال بزنید.

اگر در معنای واژه مصرف دقیق شویم، درمی یابیم که مصرف، **به معنای تغییر و تبدیل چیزی به چیز دیگر نیز به کار می رود.**

**مثال:** غذایی که مصرف می کنید، در بدن شما به انرژی تبدیل می شود و این انرژی در مرحله بعد به کاری تبدیل می شود و محصول کار شما در کالایی که مجدداً به مصرف فرد دیگری می رسد، ظاهر می شود.

**مثال:** در محیط زیست اطراف شما نیز، دائماً چنین تغییراتی در جریان است. منابع غذایی که یک درخت آن را مصرف می کند و به میوه های مفید تبدیل می کند، خود، محصول زنجیره ای از تغییراتی است که پیش از آن در طبیعت روی داده است. میوه های درخت نیز بعدها در جریان همین چرخه حیات قرار می گیرند.

۲۸- منظور از مصرف مسئولانه چیست؟ مثال بزنید.

مصرف مسئولانه مصرفی است که اجازه می دهد، **چرخه تبدیل ها و تغییرات طبیعی همواره ادامه پیدا کند و متوقف نشود.**



**مثال:** یک مورد جالب برای مصرف صحیح و مسئولانه، استفاده از ظروفی است که به راحتی در طبیعت تجزیه می شوند و به چرخه تبدیل و تغییر پیوسته آسیبی نمی رسانند. در مقابل، ظروف پلاستیکی یا فلزی، سال ها در طبیعت می مانند و عملاً به چیز دیگری تبدیل نمی شوند و به محیط زیست آسیب می زنند.

۲۹- روش «ب» که یکی از روش های مصرف مسئولانه است را توضیح دهید.

**بهینه مصرف کردن** (نه گفتن به خرید چیزهایی که نیاز نداریم و یا مضرند)

**بازیافت** (پردازش مجدد و تبدیل یک کالا به کالایی دیگر)

**بازسازی** (درست کردن چیزی که خراب و یا از کار افتاده است)

**بازداشتن** (از اسراف و زیاده روی: کمتر مصرف کردن یا با انرژی کمتر ولی دستاورد بیشتر مصرف کردن)

**باز تفکر** (به فکرتولید کالایی دیگر بودن که آسیب کمتری رساند. به دنبال راه های بهتر گشتن)

**باز مصرف** (استفاده چندباره از کالا)

### تمرین فردی در کلاس ..... صفحه ۱۴۵

فرض کنید که باید یک یخچال بخرید و دو گزینه هم پیش رو دارید. لطفاً جدول صفحه قبل را برای انتخاب درست پر کنید و بگویید به چه نتیجه ای رسیدید.

	۲۹۰ لیتر	گنجایش		۳۰۰ لیتر	گنجایش
	A	مصرف انرژی		B	مصرف انرژی
	۱۸۵ سانتی متر	ارتفاع		۱۸۰ سانتی متر	ارتفاع
	ندارد	برفک		ندارد	برفک
	کره	ساخت		ایران	ساخت

معیار اول (ساخت)	معیار دوم (مصرف انرژی)	معیار سوم (گنجایش)	معیار چهارم (برفک)	معیار پنجم (ارتفاع)	
ایران	B	۳۰۰ لیتر	ندارد	۱۸۰ سانتی متر	گزینه اول
کره	A	۲۹۰ لیتر	ندارد	۱۸۵ سانتی متر	گزینه دوم

باتوجه به مقایسه بین معیارها که تقریباً شرایط مشابهی دارند گزینه دوم به دلیل مصرف انرژی کمتر انتخاب می شود.

## تحلیل کنید..... صفحه ۱۴۹.....

با داشتن معیارهایی برای خرید هوشمندانه، چگونه می توانید برنامه خرید خود را با برنامه مخارج خود، انطباق دهید؟

برای خرید هوشمندانه باید مراحل راطی کرده و در نظر بگیرید:

مشکل و مسئله را دقیق مشخص کنید.

مشخص کنید به چه میزان قرار است هزینه کنید.

مشخص کنید چه گزینه هایی در سطح پولی که میخواهید هزینه کنید وجود دارد.

ویژگی هایی از کالاهای هدف که بیشتر برایتان مهم است مشخص کنید.

با استفاده از جدولی که در خرید مقایسه ای تدوین می شود، گزینه هارامشخص کنید.

انتخاب کنید و بخرید.